

TOTALENTREPRISEBOKA

STATSBYGGS GENERELLE OG SPESIELLE KONTRAKTBESTEMMELSER FOR TOTALENTREPRISER

Innhold

DEL I 4

GENERELLE KONTRAKTSBESTEMMELSER.....	4
1 Definisjoner – Byggherre (NS 8407 pkt 1.1)	4
2 Møter.....	4
2.1 Byggherremøter (NS 8407 pkt 4.2)	4
2.2 Møter med kontraktsmedhjelpere (NS 8407 pkt 4.3)	4
3 Partenes sikkerhetsstillelse (NS 8407 pkt 7).....	4
4 Totalentreprenørens forsikring (NS 8407 pkt 8).....	5
5 Partenes representanter (NS 8407 pkt 9)	5
6 Kontraktsmedhjelpere (NS 8407 pkt 10)	5
6.1 Plikter	5
6.2 Sanksjoner.....	5
7 Tiltransport av entreprenører (NS 8407 pkt 12.1, 12.2 og 12.3).....	6
8 Kvalitetssikring (NS 8407 pkt 15)	6
9 Forhold på byggeplassen (NS 8407 pkt 18).....	6
9.1 Internkontroll. Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA)	6
9.2 HMS-kort.....	7
9.3 Rapporteringsplikt til Sentralskattekontoret for utenlandssaker.....	7
9.4 Krav om faglærte håndverkere	7
9.5 Krav til lønns- og arbeidsvilkår – sosial dumping	7
9.6 Ytre miljø - Tropisk tømmer og fredet skog.....	8
9.7 Ytre miljø - Isolerglassruter, miljøskadelige stoffer og kjemikalier, avfallsregnskap.....	9
9.8 Ytre miljø - Mangelfull avfallshåndtering	9
9.9 Ytre miljø - Pliktig medlemskap i returordning for emballasje	9
9.10 Bytte av nøkkelpersonell (tillegg til NS 8407 pkt 18.3).....	9
10 Byggherrens rett til å føre kontroll (NS 8407 pkt 20.2).....	10
10.1 Innsynsrett	10
10.2 Pliktig medlemskap i StartBANK	10
10.3 Egenrapportering om seriøsitet	10
10.4 Byggherrens rett til å innhente opplysninger.....	10
11 Forskudd (tillegg til NS 8407 pkt 27)	10
12 Generelle betalingsbestemmelser (NS 8407 pkt 28)	11
13 Endringer (NS 8407 pkt 31).....	11
13.1 Retten til å pålegge endringer (NS 8407 pkt 31.1).....	11
13.2 Særskilt varsel om økte utgifter til rigg og drift mv. (NS 8407 pkt 34.1.3)	11
13.2.1 Regulering i uendret byggetid.....	11
13.2.2 Regulering i forlenget byggetid.....	11
14 Uenighet om endringer mv. - Totalentreprenørens søksmål (NS 8407 pkt 35.2).....	12
15 Prøvedrift (NS 8407 pkt 38.2).....	12
15.1 Prøvedrift	12
15.2 Justering av prøvedriftsperiodens lengde	13
15.3 Overtakelse.....	13
16 Forsinkelse (NS 8407 pkt 40).....	13
16.1 Dagmulktbelagte frister (NS 8407 pkt 40.2)	13
16.2 Dagmulkens størrelse (NS 8407 pkt 40.3)	13
17 Oppsigelse (NS 8407 pkt 45)	13
18 Rettigheter til prosjektmateriale (NS 8407 pkt 47.2.2)	13
19 Misligholdt kontraktsforpliktelse - konsekvens for senere konkurranser (tillegg til NS 8407)....	13
20 Reklame og kontakt med media (tillegg til NS 8407 kap XI).....	14
20.1 Reklame.....	14
20.2 Kontakt med media.....	14
21 Tvister (NS 8407 pkt 50).....	14
21.1 Foreløpig oppmannsavgjørelse (NS 8407 pkt 50.3)	14

21.2	Tvisteløsning (NS 8407 pkt 50.4).....	14
DEL II.....		15
SPESIELLE KONTRAKTSBESTEMMELSER.....		15
22	Tiltransport av entreprenører (NS 8407 pkt 12.1, 12.2 og 12.3).....	15
23	Byggeplassadministrasjon og fremdriftskontroll (NS 8407 pkt 12.4).....	15
24	Tiltransport av prosjekterende (NS 8407 pkt 13).....	15
25	Lover, forskrifter og andre offentlige vedtak/Offentlige vedtak (NS 8407 pkt 16.3).....	16
26	Etisk handel (tillegg til NS 8407 kap 18).....	16
26.1	Forbud mot barnearbeid i strid med nasjonal og internasjonal lovgivning (ILOs kjernekonvensjoner 138 og 182).....	16
26.2	Forbud mot tvangsarbeid (ILOs kjernekonvensjoner 29 og 105).....	16
26.3	Forbud mot diskriminering (ILOs kjernekonvensjoner 100 og 111).....	16
26.4	Forbud mot manglende respekt for fagorganisering og kollektive forhandlinger (ILOs kjernekonvensjoner 87 og 98).....	16
26.5	Totalentreprenøren plikter å påse at produksjon av ytelser regulert til denne kontrakten skjer i henhold til produksjonslands nasjonale lovgivning:.....	17
26.6	Oppfølging.....	17
27	Forhold på byggeplassen (tillegg til NS 8407 pkt 18).....	17
28	Arbeidstid (NS 8407 pkt 18.8).....	17
29	Avtalt plassering av risikoen for forhold ved grunnen (NS 8407 pkt 23).....	18
30	Avtalt risikoovergang – prosjektering (NS 8407 pkt 24.2).....	18
31	Faktureringsplan (NS 8407 pkt 27.2).....	18
32	Prøvedriftsperiodens lengde (tillegg til NS 8407 pkt 38.2).....	18
33	Opsjoner (tillegg til NS 8407).....	18
34	Lærlingeklausul (tillegg til NS 8407).....	19
34.1	Plikt til bruk av lærling.....	19
34.2	Sanksjoner.....	19
35	Ytterligere avvik fra NS 8407/Avvik fra generelle kontraktsbestemmelser.....	20
Blankett 1A - NS 8407 Sikkerhetsstillelse.....		21
Blankett 1B - NS 8407 Sikkerhetsstillelse.....		23
Blankett 2 - NS 8407 Forsikringsattest tingsforsikring.....		25
Blankett 3 - NS 8407 Forsikringsattest ansvarsforsikring.....		27
Blankett 4 - NS 8407 Bankgaranti for kontraktsforskudd.....		29

Som generelle kontraktsbestemmelser gjelder NS 8407:2011 *Alminnelige kontrakts-bestemmelser for totalentrepriser* med de presiseringer og endringer som er angitt nedenfor. Endringer og presiseringer til NS 8407 er delt i to; de generelle kontraktsbestemmelser i del I som er identiske for alle kontrakter der Totalentrepriseboka benyttes, og de spesielle kontraktsbestemmelser i del II som kan variere fra kontrakt til kontrakt.

Innenfor hver del av Totalentrepriseboka er presiseringer og endringer til NS 8407 angitt i kronologisk rekkefølge med henvisninger til aktuell bestemmelse i standarden.

DEL I GENERELLE KONTRAKTSBESTEMMELSER

1 Definisjoner – Byggherre (NS 8407 pkt 1.1)

Statsbygg er byggherre. Byggherrens oppdragsgivere, leietakere og brukere regnes som tredjemenn i relasjon til denne kontrakt.

2 Møter

2.1 Byggherremøter (NS 8407 pkt 4.2)

Referat føres av byggherren eller den han utpeker.

2.2 Møter med kontraktsmedhjelpere (NS 8407 pkt 4.3)

Byggherren skal innkalles til prosjekterings- og underentreprenørmøter (herunder byggemøter, fremdriftsmøter, m.v.), og skal ha anledning til å delta på disse møtene. Totalentreprenøren skal føre referat fra møtene, og byggherrens representant skal ha kopi av møtereferatene.

Prosjekteringsmøter skal avholdes hver 14. dag.

I byggeperioden skal det avholdes underentreprenørmøter hver 14. dag. I tillegg skal det avholdes regelmessige framdrifts-/koordineringsmøter, samt nødvendige særmøter.

3 Partenes sikkerhetsstillelse (NS 8407 pkt 7)

Totalentreprenørens sikkerhetsstillelse i henhold til NS 8407 pkt 7, skal innen 14 dager etter kontraktsinngåelse dokumenteres ved utfylling av vedlagte formular; Blankett 1A - NS 8407 Sikkerhetsstillelse, med mindre annet følger nedenfor.

Totalentreprenøren plikter ikke å stille sikkerhet i utførelsesperioden, dersom hele kontraktssummen skal betales etter overtakelse. Sikkerhetsstillelse kun for reklamasjonsperioden må dokumenteres senest 14 dager før kontraktssummen forfaller til betaling ved utfylling av vedlagte formular; Blankett 1B - NS 8407 Sikkerhetsstillelse.

Dersom kontraktssummen ikke overstiger NOK 250.000, plikter totalentreprenøren ikke å stille sikkerhet i utførelses- og reklamasjonsperioden.

4 Totalentreprenørens forsikring (NS 8407 pkt. 8)

Tingsforsikringen skal gjelde inntil alle arbeider vedrørende hele bygget, anlegget og/eller prosjektet er overtatt av byggherren.

Totalentreprenørens forsikringer i henhold til NS 8407 pkt 8 skal innen 14 dager etter kontraktsinngåelse dokumenteres ved utfylling av vedlagte formularer; Blankett 2 - NS 8407 Forsikringsattest tingsforsikring og Blankett 3 - NS 8407 Forsikringsattest ansvarsforsikring.

5 Partenes representanter (NS 8407 pkt. 9)

Prosjektleder er byggherrens representant, jf. NS 8407 pkt 9.

Byggeleder skal ta seg av byggherrens forhold på byggeplass. Byggeleder har fullmakt til, ved bruk av rekvisisjon, å bestille arbeider utført for et beløp inntil NOK 100.000 eks. mva., med mindre det er særlig avtalt et annet beløp.

Byggeleder har fullmakt til å avvise krav om tillegg og fristforlengelse.

6 Kontraktsmedhjelpere (NS 8407 pkt. 10)

6.1 Plikter

Totalentreprenøren kan ikke ha flere enn to ledd underentreprenører i kjede under seg. Byggherren kan samtykke til flere ledd dersom det på grunn av uforutsette omstendigheter er nødvendig for å få gjennomført kontrakten.

Totalentreprenørens bruk av enkeltpersonforetak skal godkjennes skriftlig av byggherren. Byggherren kan bare nekte godkjenning der han har saklig grunn. Byggherren vil som hovedregel kreve at enkeltpersonforetak som skal godkjennes driver reell næringsvirksomhet, fører regnskap og sender inn mva-oppgaver 6 ganger per år.

Ved inngåelse av kontrakter om underentreprise, skal totalentreprenøren i henhold til forskrift om offentlig anskaffelser innhente skatteattest, jf. forskrift om offentlige anskaffelser. Kravet gjelder ved inngåelse av kontrakter i tilknytning til oppdraget som overstiger en verdi på NOK 500.000 eks. mva. Totalentreprenøren skal på forespørsel og uten ugrunnet opphold kunne fremlegge ovennevnte dokumentasjon.

Totalentreprenøren skal ikke engasjere underentreprenører for å utføre arbeid under denne kontrakten som er i en situasjon som nevnt i forskrift om offentlige anskaffelser § 24-4 (3).

Totalentreprenøren skal til en hver tid holde byggherren orientert om kontaktopplysninger til underleverandørene sine og hvem som har signaturrett for disse.

Alle avtaler totalentreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

6.2 Sanksjoner

Brudd på ovennevnte plikter gir byggherren rett til å kreve at forholdet rettes opp, om nødvendig ved skifte av underleverandør, innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren. Det samme gjelder dersom opplysningene i skatteattesten viser at underleverandøren ikke har oppfylt sine forpliktelser overfor skattemyndighetene. Omkostningene som følge av hevning av underentreprenørens avtale, skal bæres av totalentreprenøren.

Ved mislighold av ovennevnte plikter eller NS 8407 pkt 10, kan byggherren nekte den aktuelle underentreprenøren og dennes ansatte tilgang til byggeplassen.

Vesentlig mislighold av ovennevnte plikter kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving.

Alle avtaler totalentreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

7 Tiltransport av entreprenører (NS 8407 pkt. 12.1, 12.2 og 12.3)

Ved tiltransport av sideentreprenør plikter totalentreprenøren å stille sikkerhet iht NS 8407 pkt 7.1, 7.3, 35.1 og 42.3.

8 Kvalitetssikring (NS 8407 pkt. 15)

Totalentreprenøren skal ha og følge et styringssystem som oppfyller kravene i følgende kapitler i NS-EN-ISO 9001:2015, kapitlene

4.4. Ledelsessystemet for kvalitet og systemets prosesser

5.1. Lederskap og forpliktelse

7 Støtte

9.1. Overvåking, måling, analyse, evaluering

9.2. Interne revisjoner.

Styringssystemet skal også oppfylle kravene i NS-EN-ISO 14001:2015 kapittel 4 Krav til miljøstyringssystem, eller tilsvarende krav i andre relevante miljøstandarder.

Totalentreprenøren skal også utarbeide en kvalitetsplan, i henhold til instruks fra byggherren, som oppfyller kravene i NS-EN-ISO 10005:2005. Hvis ikke annet er avtalt, skal kvalitetsplanen foreligge senest 30 dager etter kontraktsinngåelse.

Totalentreprenøren skal kunne dokumentere at han utfører revisjoner av sitt arbeid opp mot kravene i styringssystemet og kvalitetsplanen. Hvis ikke annet avtales, skal revisjoner skje minimum en gang per år. Byggherren skal kunne delta på systemrevisjoner.

9 Forhold på byggeplassen (NS 8407 pkt 18)

9.1 Internkontroll. Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA)

Totalentreprenøren skal følge den til enhver tid gjeldende arbeidsmiljølov med tilhørende forskrifter, byggherrens SHA-plan og byggherrens eller koordinators anvisninger.

Totalentreprenøren plikter å ha et internkontrollsystem iht. forskrift om systematisk helse- miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheter.

Relevante deler av byggherrens SHA-plan skal innarbeides i, og følges opp gjennom totalentreprenørens internkontroll. Innarbeidingen skal skje slik at SHA-planens bestemmelser kan identifiseres.

Med mindre annet er avtalt, skal all kommunikasjon mellom nøkkelpersoner i prosjektet foregå på norsk. Totalentreprenøren skal sørge for at arbeidstakerne han og eventuelle underleverandører benytter kan kommunisere på en slik måte at manglende kommunikasjon ikke utgjør en sikkerhetsrisiko, se for øvrig krav i SHA-planen.

Ved brudd på ovennevnte plikter har byggherren rett til å stanse arbeidene i den utstrekning byggherren anser det nødvendig.

Vesentlig mislighold av ovennevnte plikter kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving. Der slikt mislighold består i stadige brudd på pliktene, kan byggherren heve selv om totalentreprenøren retter forholdene. Byggherren kan på samme måte kreve at totalentreprenøren skifter ut underleverandører. Dette skal skje uten omkostninger for byggherren.

9.2 HMS-kort

Alle arbeidstakere skal, lett synlig, bære gyldig HMS-kort utstedt av Arbeidstilsynet. Ordrebekreftelse, søknadsskjema ol aksepteres ikke som HMS-kort.

Arbeidstakere som ikke har slikt HMS-kort, vil bli bortvist fra byggeplassen.

9.3 Rapporteringsplikt til Sentralskattekontoret for utenlandssaker

Kontrakt gitt til utenlandsk leverandør eller underleverandør, og alle arbeidstakere på slik kontrakt, skal rapporteres til Sentralskattekontoret for utenlandssaker i henhold til skatteforvaltningsloven § 7-6.

Entreprenør er ansvarlig for at slik rapportering skjer i hele kontraktskjeden. Totalentreprenøren skal på forespørsel dokumentere at rapporteringsplikten er oppfylt ved kopi av innmeldingsskjema eller kvittering fra Altinn.

Eventuelt ansvar for skatter eller avgifter, gebyrer eller tvangsmulkt ilagt byggherren som følge av at totalentreprenøren ikke har overholdt sine forpliktelser etter dette punktet, er totalentreprenørens ansvar og skal betales av ham.

9.4 Krav om faglærte håndverkere

Minimum 40% av arbeidede timer innenfor bygg- og anleggsgagnene (de fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk, samt anleggsgartnerfaget) skal utføres av arbeidere med fagbrev, svennebrev eller dokumentert fagopplæring i henhold til nasjonal fagopplæringslovgivning. I enkeltpersonforetak uten ansatte, gjelder kravet om slik fagopplæring for eier.

Totalentreprenøren skal redegjøre for hvordan kravet vil bli oppfylt, samt jevnlig oversende bemanningsplaner og rapporter som viser oppfylleelsesgraden.

Byggherren kan stanse arbeidet dersom ovennevnte plikter misligholdes, eller det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren.

9.5 Krav til lønns- og arbeidsvilkår – sosial dumping

Totalentreprenøren er ansvarlig for at egne ansatte, ansatte hos underleverandører og innleide har lønns- og arbeidsvilkår i henhold til:

- Forskrift om allmenngjort tariffavtale.
- Forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter av 8. februar 2008 der denne kommer til anvendelse. På områder som ikke er dekket av forskrift om allmenngjort tariffavtale, skal lønns- og arbeidsvilkårene være i henhold til landsomfattende tariffavtale for den aktuelle bransje. Med lønns- og arbeidsvilkår menes bestemmelser om minste arbeidstid, lønn, herunder overtidstillegg,

skift- og turnustillegg og ulempetillegg, og dekning av utgifter til reise, kost og losji, i den grad slike bestemmelser følger av tariffavtalen.

Totalentreprenøren plikter på forespørsel å dokumentere lønns- og arbeidsvilkårene for egne arbeidstakere, arbeidstakere hos eventuelle underleverandører og innleide. Opplysningene skal dokumenteres ved blant annet kopi av arbeidsavtale, lønnslipp, timelister og arbeidsgiverens bankutskrift. Dokumentasjonen skal være på personnivå og det skal fremgå hvem den gjelder.

Lønn og annen godtgjørelse til egne ansatte, ansatte hos underleverandører og innleide skal utbetales til konto i bank.

Dersom totalentreprenøren og hans kontraktsmedhjelpere ønsker å gjennomsnittsberegne arbeidstiden iht. arbeidsmiljøloven § 10-5 for arbeidstakere som utfører kontraktsarbeid, kan totalentreprenøren søke byggherren om dette. Samtykke vil kun bli gitt dersom arbeidsgiver dekker reisekostnader og sørger for kost og losji iht. forskrift om allmenngjøring av tariffavtale for byggeplasser i Norge av 23.09.16 nr.1241 § 6.

Ved brudd på kravene til lønns- og arbeidsvilkår skal totalentreprenøren rette forholdet. Der bruddet har skjedd hos en underleverandør, herunder bemanningsselskaper, er rettingsplikten begrenset til krav som er fremmet skriftlig innen tre måneder etter lønnens forfallsdato, både for krav som følger av allmenngjort tariffavtale og landsomfattende tariffavtale. De vilkår og begrensninger som følger av lov om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. av 4. juni 1993 § 13, skal gjelde i begge disse tilfellene.

Byggherren har rett til å holde tilbake et beløp tilsvarende ca. to ganger innsparingen for arbeidsgiveren. Tilbakeholdsretten opphører så snart retting etter foregående ledd er dokumentert.

Vesentlig mislighold av lønns- og arbeidsvilkår hos totalentreprenøren kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving, selv om totalentreprenøren retter forholdene. Dersom bruddet har skjedd i underleverandørleddet, herunder bemanningsselskaper, kan byggherren på samme måte kreve at totalentreprenøren skifter ut underleverandører. Dette skal skje uten omkostninger for byggherren.

Alle avtaler totalentreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten, skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

9.6 Ytre miljø - Tropisk tømmer og fredet skog

Som følge av at byggherren ikke skal ha regnskogmateriale eller materiale fra fredet skog i sine bygg eller på sine byggeplasser, og som følge av manglende pålitelige sertifiseringsordninger for trevirke, skal totalentreprenøren planlegge og utføre kontraktarbeidet slik at tropisk trevirke ikke blir benyttet eller forefinnes på byggeplass.

Totalentreprenøren kan søke byggherren om unntak fra dette. Vedlagt søknaden skal følge dokumentasjon fra pålitelig, uavhengig tredjepart om opprinnelsesland og tresort, samt forsikring om at trevirket ikke kommer fra regnskog eller fredet skog. Byggherren avgjør etter eget skjønn om unntak skal gis, og gjør særskilt oppmerksom på at unntak ikke kan påregnes.

Aksept av totalentreprenørens tilbud anses ikke som et meddelt unntak etter denne bestemmelse.

Dersom det på tross av bestemmelsene ovenfor, i kontraktsarbeidet eller på byggeplass, finnes eller kan finnes trevirke fra regnskog, fredet skog eller tropisk trevirke som ikke er godkjent av byggherren, er dette å anse som en mangel som kan kreves rettet for totalentreprenørens regning, uavhengig av kostnadene ved slik retting. Byggherren kan i tillegg kreve dekket sitt tap som følge av mangelen. For øvrig gjelder kontraktens misligholdssanksjoner.

9.7 Ytre miljø - Isolerglassruter, miljøskadelige stoffer og kjemikalier, avfallsregnskap

Byggherren kan kreve dagmulkt av totalentreprenøren dersom han misligholder sine plikter mht

- a) å sikre at leverandører av isolerglassruter til byggeprosjektet deltar i et retursystem for kasserte PCB-holdige isolerglassruter, jf. avfallsforskriften av 01.06.04 nr. 930 kapittel 14
- b) miljøskadelige stoffer og kjemikalier, jf. krav i Miljøoppfølgingsplanen (MOP).

Dersom totalentreprenøren er hovedentreprenør kan byggherren i tillegg kreve dagmulkt dersom han misligholder sine plikter mht

- c) levering av avfallsrapporter, jf. MOP og Statsbyggs mal for avfallsrapportering..

For punkt a) til c) ovenfor vil dagmulkt først være aktuelt dersom forholdet ikke er rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren.

Mulkten løper fra fristens utløp til forholdets opphør. Mulkten per hverdag skal utgjøre én promille av kontraktssummen, men ikke mindre enn NOK 1.500. Mulkten skal betales i tillegg til eventuell dagmulkt for forsinkelse.

Unnlatelse av å rette forholdet innen fristens utløp anses som vesentlig mislighold og kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving i en periode på 1 måned etter fristens utløp.

For mislighold av ovennevnte plikter der misligholdet ikke kan rettes, påløper en bot på NOK 10.000 per mislighold.

9.8 Ytre miljø - Mangelfull avfallshåndtering

Dersom prosjektets og myndighetenes krav til avfallshåndtering ikke nås (se Miljøoppfølgingsplanen (MOP)), kan byggherren fastsette en mulkt oppad begrenset til NOK 150.000, som fordeles på entreprenørene i prosjektet etter byggherrens skjønn. Medfører ikke-oppfyllelse av kravene at Statsbygg ilegges tvangsmulkt, jf. avfallsforskriften § 18-6, vil differansen mellom tvangsmulkten og NOK 150.000 også fordeles på entreprenørene etter byggherrens skjønn.

9.9 Ytre miljø - Pliktig medlemskap i returordning for emballasje

En norsk entreprenør (merverdiavgiftsregistrert i Norge) skal senest ved kontraktsinngåelsen fremlegge dokumentasjon (medlemsbevis fra Grønt Punkt Norge AS eller tilsvarende ordning) for at han er medlem i en miljømessig forsvarlig returordning for sluttbehandling av emballasje eller oppfyller forpliktelsen gjennom tilsvarende egen returordning. Dersom totalentreprenøren er av den oppfatning at han ikke kommer til å benytte emballasje, skal han senest ved kontraktsinngåelsen sende en skriftlig erklæring til byggherren om dette.

9.10 Bytte av nøkkelpersonell (tillegg til NS 8407 pkt 18.3)

Totalentreprenøren kan ikke uten byggherrens skriftlige samtykke skifte ut sin prosjektleder, anleggsleder, prosjekteringsleder eller personer som ble evaluert i forbindelse med tildeling av kontrakten eller avtalt som erstatning for slik person. Byggherren kan bare nekte samtykke dersom han har saklig grunn. Byggherren skal svare innen rimelig tid etter han har mottatt forespørsel om samtykke. Ved bytte av personell kan byggherren i rimelig utstrekning kreve kostnadsfri overlapping.

Dersom slikt personell, uten skriftlig samtykke skiftes ut, på tross av at byggherren har saklig grunn til å nekte, betales en dagmulkt på NOK 10.000 per dag. Dette gjelder ikke dersom forholdet rettes innen en rimelig frist fastsatt av byggherren. Dagmulkt påløper uansett ikke der oppdragsgiver har

unnlatt å påberope seg kontraktsbrudd uten ugrunnet opphold etter at han ble kjent med personskiftet.

Samlet dagmulktsansvar etter denne bestemmelse er begrenset til 10% av kontraktssummen, maksimalt NOK 300.000. Mulkten skal betales i tillegg til eventuell dagmulkt for forsinkelse.

10 Byggherrens rett til å føre kontroll (NS 8407 pkt 20.2)

10.1 Innsynsrett

Byggherren, eller den som er bemyndiget av byggherren, skal ha rett til innsyn i totalentreprenørens kvalitets-, internkontroll (HMS) og miljøstyringssystem og de deler av styringssystemet for øvrig og regnskap, som kan ha betydning for totalentreprenørens oppfyllelse av kontrakten.

Innsynsretten omfatter revisjon ved intervjuer, inspeksjon, kontroll og dokumentgjennomgåelse. Totalentreprenøren skal vederlagsfritt yte rimelig assistanse ved slikt innsyn. Innsynsretten er begrenset til tre år etter at siste betaling har funnet sted.

Totalentreprenøren skal sikre at byggherren har tilsvarende innsynsrett hos totalentreprenørens direkte og indirekte kontraktsmedhjelpere, med mindre leveransen har en klart underordnet betydning for totalentreprenørens evne til å oppfylle sine forpliktelser overfor byggherren.

10.2 Pliktig medlemskap i StartBANK

Totalentreprenøren skal ved kontraktsinngåelse oppgi StartBANK ID. Det samme gjelder for eventuelle underentreprenører. StartBANK medlemskapet skal inkludere SKAV-fullmakt.

10.3 Egenrapportering om seriøsitet

Totalentreprenøren og hans underleverandører, herunder bemanningsforetak, plikter å fylle ut byggherrens skjema 16-04-M1 Egenrapportering av leverandør før arbeidstaker starter opp på byggeplass, se statsbygg.no. Hvis ikke annet er avtalt, skal skjemaet være byggherren i hende 1 uke før totalentreprenørens eller den aktuelle underleverandørens/bemanningsforetakets oppmøte på byggeplass.

Brudd på denne plikt medfører at arbeidstakere fra totalentreprenør, underleverandør eller bemanningsforetak som ikke har utfyllt skjema, blir bortvist fra byggeplassen.

10.4 Byggherrens rett til å innhente opplysninger

Byggherren skal ha fullmakt fra totalentreprenør og underleverandør(er) til et ubegrenset antall ganger å innhente opplysninger om de forhold som er angitt i fullmakt til innhenting av opplysninger om skatte- og avgiftsforhold mm. Fullmakten finnes her:

http://www.statsbygg.no/files/publikasjoner/kontraktsdokumenter/Fullmakt_Skatteetaten.pdf.

De rettigheter og plikter som fremgår av fullmakten, skal gjelde i 4 år fra signering av fullmakten, og fullmakten skal være generell for Statsbygg.

11 Forskudd (tillegg til NS 8407 pkt 27)

Et eventuelt avtalt forskudd til totalentreprenøren vil ikke bli utbetalt før godkjent sikkerhet er stillet, jf. Blankett 4 - NS 8407 Bankgaranti for kontraktsforskudd.

12 Generelle betalingsbestemmelser (NS 8407 pkt. 28)

Faktura og kreditnota skal sendes elektronisk til Statsbyggs fakturamottak i samsvar med standarden Elektronisk handelsformat (EHF), fastsatt av Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet. Faktura og kreditnota skal formidles via aksesspunkt i meldingsformidlerinfrastrukturen som forvaltes av DIFI.

13 Endringer (NS 8407 pkt. 31)

13.1 Retten til å pålegge endringer (NS 8407 pkt 31.1)

Byggherren kan ikke pålegge totalentreprenøren endringer utover 25% netto tillegg til kontraktssummen.

13.2 Særskilt varsel om økte utgifter til rigg og drift mv. (NS 8407 pkt. 34.1.3)

Kravene om særskilt varsel i NS 8407 pkt. 34.1.3 tredje ledd, gjelder ikke for vederlagsjustering for kapitallytelser, rigging drift og nedrigging.

Følgende standardiserte bestemmelser gjelder for vederlagsjustering for kapitallytelser, rigging, drift og nedrigging:

13.2.1 Regulering i uendret byggetid

Hvis prisen på netto vederlagsjusteringer som følge av forhold beskrevet i NS 8407 pkt 34.1.1 og 34.1.2 ikke overstiger 10% av kontraktssum, gis det ingen kompensasjon.

Overstiger prisen på netto vederlagsjusteringer 10% av kontraktssummen, gis det kompensasjon etter følgende formel:

$$\frac{0,5 A (B - 1,1 C)}{C}$$

A = avtalt pris på opprinnelig rigg- og driftskapittel eks mva

B = kontraktsverdi av utført arbeid på tidspunktet for opprinnelig sluttfrist eks mva

C = opprinnelig kontraktsbeløp (kontraktssum eks mva.)

Ved utregningen av kontraktsverdi av utført arbeid på tidspunktet for opprinnelig sluttfrist eks mva (B), skal det ikke tas hensyn til

- regulering av kontraktssummen pga. lønns- eller prisstigning,
- utbetaling av eventuelt påslag pga. administrasjon av sideentreprenører eller tiltransport av entreprisekontrakter/prosjekteringsoppdrag m.v,
- avbestillingserstatning,
- endringsarbeid som gjøres opp inklusive rigg/drift, og
- kompensasjon for økt rigg og drift i endret byggetid.

Reguleringsbeløp ifølge denne bestemmelse, lønns- og prisreguleres etter indeks som angitt i tilbudsskjemaet, regnet i måneder fra tilbudsdato til tyngdepunkt for produksjon i byggetiden.

13.2.2 Regulering i forlenget byggetid

Har totalentreprenøren krav på fristforlengelse etter NS 8407 pkt 33.1 skal vederlagsjustering for kapitallytelser, rigging, drift og nedrigging kompenseres etter følgende formel:

$$\frac{0,7 A (Z)}{Y}$$

- A = avtalt pris på opprinnelig rigg- og driftskapittel eks mva
Y = opprinnelig byggetid (med byggetid menes tiden fra oppstart byggeplass (dersom dato for dette er angitt i konkurransegrunnlaget gjelder denne, hvis ikke gjelder dato for første tilrigging på byggeplass) til oppstart prøvedrift (overtakelse dersom ingen prøvedrift er avtalt)
Z = forlengelsen utover opprinnelig byggetid

Dersom fristforlengelse kun er gitt for deler av arbeidene, skal A reduseres forholdsmessig.

Reguleringsbeløp ifølge denne bestemmelse, lønns- og prisreguleres etter indeks som angitt i tilbudsskjemaet, regnet i måneder fra tilbudsdato til tyngdepunkt for produksjon i byggetiden.

14 Uenighet om endringer mv. - Totalentreprenørens søksmål (NS 8407 pkt 35.2)

NS 8407 pkt 35.2 a) utgår.

15 Prøvedrift (NS 8407 pkt. 38.2)

15.1 Prøvedrift

Med mindre annet er avtalt skal det gjennomføres en prøvedriftsperiode på tekniske anlegg og installasjoner (heretter samlet kalt tekniske anlegg). Med prøvedriftsperiode menes et avtalt tidsrom hvor anlegget prøves under normale driftsforhold, innbefattet samkjøring og, hvis nødvendig, integrert systemtesting med andre tekniske anlegg, og hvor byggherren i prøvedriftsperioden har slik disposisjonsrett som nevnt nedenfor.

Oppstart av prøvedriftsperiode skjer før overtakelse, men etter avholdt og godkjent ferdigbefaring og når funksjonsprøver er ferdig og kontrollert (ferdigstillelse). For ferdigbefaringen og rett til å nekte å godkjenne ferdigbefaringen, gjelder reglene for overtakelsesforretning i NS 8407 pkt 36, 37.1 til 37.3 tilsvarende.

Oppstart av prøvedriftsperiode innebærer følgende:

- a) Byggherren får rett til å ta de tekniske anlegg og resten av kontraksarbeidet i bruk.
- b) Risikoen for kontraksarbeidet går over på byggherren, jf NS 8407 pkt. 19.1.

Prøvedrift har følgende hensikt:

- Kontrollere at anleggene fungerer tilfredsstillende
- Vise at funksjoner og anlegg er stabile over tid
- Etterkontrollere og justere (regulerings)funksjoner basert på driftserfaring
- Kontrollere at anlegg for øvrig er i henhold til kontraktens funksjonskrav
- Gi driftspersonell opplæring og driftserfaring sammen med totalentreprenøren/ leverandørene av de enkelte anlegg
- Rette feil og mangler som avdekkes i prøvedriftsperioden.

15.2 Justering av prøvedriftsperiodens lengde

Totalentreprenøren skal, i samråd med byggherren, ha anledning til å ta de tekniske anlegg ut av drift i kortere perioder for utbedring eller reparasjon mot tilsvarende forlengelse av prøvedriftsperioden.

Dersom byggherren kan påvise at de tekniske anlegg ikke oppfyller kontraktens funksjonskrav sammenhengende i de fire siste ukene av prøvedriftsperioden, eller dersom prøvedriftsperioden av annen årsak ikke har fungert etter sin hensikt i samme periode, forbeholder byggherren seg retten til å kreve prøvedriftsperioden forlenget inntil disse krav er oppfylt. En slik forlengelse av prøvedriftsperioden gir ikke totalentreprenøren grunnlag for tilleggskrav.

15.3 Overtakelse

Overtakelsesforretning skal holdes i rimelig tid etter utløpet av prøvedriftsperioden. Overtakelse av kontraktsarbeidene skjer først etter utløpet av prøvedriftsperioden og gjennomført overtakelsesforretning.

16 Forsinkelse (NS 8407 pkt 40)

16.1 Dagmulktbelagte frister (NS 8407 pkt. 40.2)

Dersom totalentreprenøren har fått dagmulkt på delfristen for oppstart prøvedrift, skal dette dagmulktbeløpet gå til fradrag i dagmulkten som påløper ved overskridelse av sluttfristen.

Totalentreprenørens frist til å utarbeide og fremlegge fremdriftsplan og til å revidere fremdriftsplanen, jf. NS 8407 pkt 21.2, er dagmulktbelagt. Det samme er frist for igangsetting av arbeid på byggeplass, frister for overlevering av FDV-dokumentasjon, samt eventuell frist for oppstart prøvedrift.

16.2 Dagmulktens størrelse (NS 8407 pkt. 40.3)

Dagmulkten, ved overskridelse av fristene nevnt i NS 8407 pkt. 21.2, fristen for igangsetting av arbeid på byggeplass og frister for overlevering av FDV-dokumentasjon, er NOK 1.500 per hverdag.

Dagmulkten ved overskridelse av frist for oppstart prøvedrift er 1 promille av hele kontraktssummen.

17 Oppsigelse (NS 8407 pkt 45)

Byggherren kan si opp kontrakten uten å betale erstatning i de tilfeller som er nevnt i forskrift om offentlige anskaffelser § 28-3.

18 Rettigheter til prosjektmateriale (NS 8407 pkt. 47.2.2)

Byggherren har rett til å gjøre datarapport fra grunnundersøkelser tilgjengelige for allmennheten.

19 Misligholdt kontraktsforpliktelse - konsekvens for senere konkurranser (tillegg til NS 8407)

Brudd på pliktene i denne kontrakten vil kunne bli nedtegnet og få betydning i senere konkurranser, enten i kvalifikasjons- eller tildelingsomgangen.

20 Reklame og kontakt med media (tillegg til NS 8407 kap XI)

20.1 Reklame

Dersom totalentreprenøren eller hans kontraktsmedhjelpere for reklameformål eller på annen måte ønsker å gi offentligheten informasjon om oppdraget, utover å oppgi oppdraget som generell referanse, skal dette forelegges byggherren på forhånd.

Det er ikke tillatt til å drive reklame eller PR for eget firma på byggeplass eller på byggeplasskilt.

20.2 Kontakt med media

All kontakt med media skal håndteres av byggherren.

21 Tvister (NS 8407 pkt 50)

21.1 Foreløpig oppmannsavgjørelse (NS 8407 pkt 50.3)

Bestemmelsen får kun anvendelse dersom begge parter i hvert enkelt tilfelle er enige om å forelegge tvisten for en oppmann.

21.2 Tvisteløsning (NS 8407 pkt 50.4)

For kontrakter der anleggsstedet er i utlandet, avtales Oslo tingrett som vernetting.

Tvister behandles alltid etter norske prosessuelle og materielle regler.

DEL II

SPESIELLE KONTRAKTSBESTEMMELSER

For det tilfelle at Statsbygg har unnlatt å velge ett av flere alternative formuleringer i de spesielle kontraktsbestemmelser, gjelder alternativ 1.

22 Tiltransport av entreprenører (NS 8407 pkt. 12.1, 12.2 og 12.3)

- Alternativ 1: Totalentreprenøren kan få tiltransportert sideentreprenører som blir hans underentreprenører/ underleverandører.
- Alternativ 2: Totalentreprenøren får tiltransportert inntil ..... sideentreprenører som blir hans underentreprenører/ underleverandører.
- Alternativ 3: Tiltransport er ikke avtalt.
- Alternativ 4: Totalentreprenøren kan bli tiltransportert til en sideentreprenør.

(For utfyllende regler, se Totalentrepriseboka punkt 7)

(Statsbygg har utarbeidet standard tiltransportavtaler med tilhørende garantierklærings skjema som finnes på Statsbygg.no. Merk at tiltransportert totalentreprenør må stille to garantier.)

23 Byggeplassadministrasjon og fremdriftskontroll (NS 8407 pkt 12.4)

- Alternativ 1: Totalentreprenøren kan underlegges byggeplassadministrasjon og fremdriftskontroll eller pålegges å utføre byggeplassadministrasjon og fremdriftskontroll av sideentreprenører.
- Alternativ 2: Totalentreprenøren kan underlegges byggeplassadministrasjon og fremdriftskontroll.
- Alternativ 3: Totalentreprenøren skal utføre byggeplassadministrasjon og fremdriftskontroll av inntil ... sideentreprenører.
- Alternativ 4: Byggeplassadministrasjon er ikke avtalt.

(For utfyllende regler se NS 8407 pkt 12.4)

24 Tiltransport av prosjekterende (NS 8407 pkt 13)

- Alternativ 1: Tiltransport er ikke avtalt.
- Alternativ 2: Totalentreprenøren får tiltransportert prosjekterende (navn på firma (ett eller flere)) som blir hans kontraktsmedhjelper(e).

25 Lover, forskrifter og andre offentlige vedtak/Offentlige vedtak (NS 8407 pkt 16.3)

- Alternativ 1: Totalentreprenøren skal være ansvarlig søker.
- Alternativ 2: Totalentreprenøren skal ikke være ansvarlig søker.

26 Etisk handel (tillegg til NS 8407 kap 18)

- Alternativ 1: Totalentreprenøren skal respektere grunnleggende krav til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og miljø i egen virksomhet og i leverandørkjeden. Varer og materialer, som leveres til byggherren, skal være fremstilt under forhold som er forenlige med kravene angitt nedenfor. Kravene bygger på sentrale FN-konvensjoner, ILO-konvensjoner og nasjonal arbeidslovgivning på produksjonsstedet.

Dersom totalentreprenøren bruker underleverandører for å oppfylle kontrakten, plikter totalentreprenøren å videreføre og bidra til etterlevelse av kravene hos sine underleverandører.

26.1 Forbud mot barnearbeid i strid med nasjonal og internasjonal lovgivning (ILOs kjernekonvensjoner 138 og 182)

- Barn under 15 år (14 eller 16 år i visse land) skal ikke utføre noen typer arbeid som er til hindring eller skade for deres utdanning og/eller utvikling.
- Barn under 18 år skal ikke arbeide nattskift, eller utføre noen typer arbeid som vil sette deres sikkerhet, fysiske og/eller mentale helse i fare.
- Barn har rett til å bli beskyttet mot økonomisk utnyttning i arbeid.

26.2 Forbud mot tvangsarbeid (ILOs kjernekonvensjoner 29 og 105)

- Tvangsarbeid eller ufrivillig arbeid skal ikke forekomme i noen form for, herunder også som et middel for opplæring, straff eller for å fremme disiplin.
- Arbeidstakere skal ikke måtte levere depositum eller identifikasjonspapirer til arbeidsgiver.
- Arbeidstakere er fri til å avslutte arbeidsforholdet etter en rimelig oppsigelsestid.

26.3 Forbud mot diskriminering (ILOs kjernekonvensjoner 100 og 111)

- Arbeidstakere skal ikke forskjellsbehandles på grunnlag av kjønn, rase, hudfarge, religion, politisk oppfatning, nasjonal opprinnelse, sosial status, fagforeningsarbeid eller personlige forhold, i arbeidssituasjoner eller i tilgang til arbeid.
- Lønnen skal være lik for likt arbeid, uavhengig av kjønn.

26.4 Forbud mot manglende respekt for fagorganisering og kollektive forhandlinger (ILOs kjernekonvensjoner 87 og 98)

- Arbeidstakere og arbeidsgivere har rett til å danne, eller slutte seg til de organisasjoner de selv måtte ønske, og til å drive kollektive forhandlinger og dele innholdet.
- All aktivitet i forhold til denne organiseringen skal skje helt uten represalier eller andre former for forulemping for deltakerne.
- Arbeidsgiver må på ingen måte hindre arenaer for møter og kollektive forhandlinger.
- Der organisasjonsfriheten og retten til kollektive lønnsforhandlinger er begrenset ved nasjonal lov, skal arbeidsgiver legge til rette for, og ikke hindre, parallelle mekanismer til fri og uavhengige organisering og forhandling.

26.5 Totalentreprenøren plikter å påse at produksjon av ytelser regulert til denne kontrakten skjer i henhold til produksjonslands nasjonale lovgivning:

Nasjonal lovgivning der produksjon finner sted skal etterleves. Av særlig relevante forhold fremheves 1) lønns- og arbeidstidsbestemmelser; 2) helse, miljø og sikkerhet; 3) regulære ansettelsesforhold, inklusive arbeidskontrakter; samt 4) lovfestede forsikringer og sosiale ordninger.

26.6 Oppfølging

Totalentreprenøren er forpliktet til å etterleve punkt 26.1 til 26.5 i egen virksomhet og i leverandørkjeden. På oppfordring fra byggherren skal dette dokumenteres ved:

- Egenrapportering og/eller
- Oppfølgingssamtaler og/eller
- En uavhengig parts kontroll av arbeidsforholdene¹ og / eller
- 3.-partssertifisering som SA8000 eller tilsvarende

Totalentreprenøren har bevisbyrden for at de varer og materialer som leveres ikke innebærer et brudd på punkt 26.1 til 26.5 ovenfor.

Ved mislighold av ovennevnte forpliktelser kan byggherren kreve at totalentreprenøren retter de påpekte manglene innen en rimelig frist fastsatt av byggherren. Rettelsene skal dokumenteres skriftlig og på den måten byggherren bestemmer. Dersom bruddet har skjedd hos underleverandør, kan byggherren kreve at totalentreprenøren skifter ut underleverandøren. Dette skal skje uten kostnad for byggherren.

Dersom totalentreprenøren blir klar over forhold i strid med kontrakten, skal totalentreprenøren rapportere dette til byggherren uten ugrunnet opphold.

Manglende utbedring er å anse som et vesentlig mislighold av ovennevnte plikter og kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving.

Alternativ 2: Det gjelder ikke spesielle etiske regler for denne kontrakt.

27 Forhold på byggeplassen (tillegg til NS 8407 pkt 18)

Alternativ 1: NS 8407 gjelder slik den står mht. utførelsen av kritiske oppgaver.

Alternativ 2: Byggherren krever at følgende bestemte kritiske oppgaver kun skal utføres av fagarbeidere:

28 Arbeidstid (NS 8407 pkt 18.8)

Alternativ 1: NS 8407 pkt. 18.8 gjelder slik den står.

Alternativ 2: Alle arbeider knyttet til byggingen forutsettes å foregå i tidsrommet fra kl. 07.00 - 19.00 på ordinære arbeidsdager mandag - fredag. Arbeider som eventuelt ønskes utført utenfor dette tidsrommet, skal avtales spesielt med byggherren i hvert enkelt tilfelle.

¹ Oppdragsgiver, eller den oppdragsgiver bemyndiger, har rett til å gjennomføre annonserte eller uannonserte kontroller hos en eller flere aktører i leverandørkjeden i kontraktperioden. I tilfelle kontroll, plikter leverandør å oppgi navn og kontaktopplysninger på underleverandør(er). Kontaktopplysninger behandles konfidensielt.

- Alternativ 3:

Følgende særskilte arbeidstidsbestemmelser gjelder:

.....
.....

29 Avtalt plassering av risikoen for forhold ved grunnen (NS 8407 pkt 23)

- Alternativ 1: NS 8407 pkt. 23.1 gjelder slik den står.
- Alternativ 2: Totalentreprenøren har risikoen for forhold ved grunnen, jf. NS 8407 pkt 23.2.

30 Avtalt risikoovergang – prosjektering (NS 8407 pkt 24.2)

- Alternativ 1: Byggherren har risikoen for løsninger og annen prosjektering som er utarbeidet av byggherren før kontraktsinngåelse.
- Alternativ 2: Totalentreprenøren har risikoen for løsninger og annen prosjektering som er utarbeidet av byggherren før kontraktsinngåelse.

31 Faktureringsplan (NS 8407 pkt 27.2)

- Alternativ 1: NS 8407 pkt. 27.2.1, gjelder slik den står.
- Alternativ 2: Det fastsettes følgende særskilte bestemmelser om avdragsbetaling:

.....
.....
.....

32 Prøvedriftsperiodens lengde (tillegg til NS 8407 pkt 38.2)

- Alternativ 1: Prøvedriftsperioden er 6 måneder.
- Alternativ 2: Prøvedriftsperioden er 3 måneder.
- Alternativ 3: Prøvedriftsperioden for tekniske anlegg og installasjoner fremgår av vedlegg .....
- Alternativ 4: Det er ikke avtalt prøvedrift.

(For utfyllende regler, se Totalentrepriseboka punkt 15)

33 Opsjoner (tillegg til NS 8407)

- Alternativ 1: Utløsning av opsjoner etter kontraktsinngåelse, medfører ingen endring av kontraktsbestemmelsene.
- Alternativ 2: Utløsning av opsjoner etter kontraktsinngåelse, medfører følgende endring:
- Endringsadgangen øker slik at byggherren i tillegg til endringene omtalt i NS 8407 pkt. 31.1 og Totalentrepriseboka punkt 13.1, kan pålegge totalentreprenøren 25% netto tillegg til opsjonsprisen eks mva. Tillegget må relatere seg til opsjonen.
  - Totalentreprenørens sikkerhetsstillelse, jf NS 8407 pkt 7.2, må økes tilsvarende 10% av opsjonsprisen eks mva.
  - Grunnlaget som dagmulkten skal beregnes av, jf. NS 8407 pkt 40.3, økes med opsjonsprisen eks mva.
  - Grunnlaget som innestående skal beregnes av, jf. NS 8407 pkt 27.2.2, økes med opsjonsprisen eks mva.

34 Lærlingeklausul (tillegg til NS 8407)

- Alternativ 1:

34.1 Plikt til bruk av lærling

Det er et krav at lærlinger skal delta i utførelsen av kontraktarbeidet. Kravet kan oppfylles av totalentreprenøren eller en eller flere av hans underentreprenører.

Arbeidstidene utført av en eller flere lærlinger, jfr. opplæringslova § 4-1, skal utgjøre minimum 5 % av arbeidede timer i utførende fag (de fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk, elektrofag, samt anleggsgartnerfaget) på prosjektet regnet frem til overtakelse.

Utenlandske entreprenører kan oppfylle lærlingekravet ved å benytte lærlinger som er tilknyttet offentlig godkjent lærlingeordning i Norge eller tilsvarende ordning i opprinnelseslandet. Dersom opprinnelseslandet ikke har en lærlingordning, kan kravet oppfylles ved å benytte praksiselev fra en opplæringsordning i opprinnelseslandet..

Totalentreprenøren skal ved oppstart, og på anmodning under gjennomføringen av kontraktarbeidet, sannsynliggjøre at kravene vil bli oppfylt. Hvis ikke annet er avtalt, skal totalentreprenøren før oppstart på byggeplass levere en bemanningsplan hvor det synliggjøres hvor og når han planlegger å bruke lærlinger, samt navn og kontaktinformasjon til denne/disse. Byggherren skal varsles om eventuelle avvik fra planen. Ved kontraktsavslutning skal det fremlegges oversikt over antall lærlingetimer. Timelister skal fremlegges på anmodning.

Dersom arbeidene ikke er egnet for bruk av lærlinger ut fra arbeidets art og helse, miljø og sikkerhet, kan byggherren tillate at prosentkravene ovenfor fravikes. Totalentreprenøren anses dessuten å ha oppfylt krav om bruk av lærling dersom ett av unntakene i forskrift om plikt til bruk av lærling i offentlige kontrakter av 17.12.2016 § 9 kommer til anvendelse.

34.2 Sanksjoner

Byggherren kan holde tilbake inntil 5 promille av kontraktssummen dersom ovennevnte plikter misligholdes, eller det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren.

Dersom kravet om 5%, jf. punkt 34.1 annet ledd, ikke er nådd ved overtakelse, ilegges en bot på 5 promille av kontraktssummen. Boten reduseres forholdsmessig dersom arbeidstidene utført av lærlinger utgjør 4% eller mer av arbeidstidene på prosjektet. Boten skal betales i tillegg til eventuell dagmulkt for forsinkelse og annen dagmulkt etter kontrakten.

x Alternativ 2: Det gjelder ingen lærlingklausul for denne kontrakt.

35 Ytterligere avvik fra NS 8407/Avvik fra generelle kontraktsbestemmelser

.....

.....

.....

.....

.....

.....

***

Blankett 1A - NS 8407 Sikkerhetsstillelse

GARANTIERKLÆRING

Garanti nr. ....

Garantisten .....

Organisasjonsnr .....

stiller seg herved
overfor byggherren

Statsbygg
Postadresse: Postboks 8106 Dep, 0032 Oslo
Kontoradresse: Biskop Gunnerusgate 6

organisasjonsnr. 971 278 374

som selvskyldnerkausjonist for de kontraktsforpliktelse

totalentreprenøren .....

organisasjonsnr. ....

har i henhold til
kontrakt av .....

som gjelder   prosjektnr.....   bygg.....
                                  kontraktnr.....   navn.....

Garantien gjelder for totalentreprenørens kontraktsforpliktelse, herunder forsinkelsesrenter og inndrivelsesomkostninger, i utførelsestiden og reklamasjonstiden. Garantien i utførelsestiden gjelder også totalentreprenørens ansvar for forsinket fullføring.

Garantien begrenses til

kr ....., som utgjør 10 % av kontraktssummen, jf. NS 8407 pkt 1.6, for forhold som påberopes overfor totalentreprenøren senest ved overtakelsen.

Garantien reduseres deretter til

kr ....., som utgjør 3 % av kontraktssummen for forhold som påberopes overfor totalentreprenøren i de tre første årene av reklamasjonstiden, jf. NS 8407 pkt 42.2.2.

Garantien i utførelsestiden og i reklamasjonstiden kan samlet ikke gjøres gjeldende for mer enn 10 % av kontraktssummen. I reklamasjonstiden kan garantien samlet ikke gjøres gjeldende for mer enn 3 % av kontraktssummen.

Garantien gjelder i tre år fra overtakelse og under en hver omstendighet inntil krav som byggherren har mot totalentreprenøren, og som er fremsatt mot ham innen tre år fra overtakelse, er oppfylt. For det tilfelle at det har funnet sted delovertakelser, regnes de tre årene fra siste overtakelsesforretning.

Garantisten skal alltid varsles dersom kontrakten mellom byggherren og totalentreprenøren heves.

I henhold til denne garanti er byggherren ikke forpliktet til, ved avdragsutbetalinger til totalentreprenøren/leverandøren, å holde tilbake noen del av utført arbeids/leveranses verdi. Byggherren har således adgang til å honorere avdragsfakturaene fullt ut.

Garantistens ansvar er ikke begrenset på annen måte enn det som følger av bestemmelsene her.

En eventuell transport fra Statsbygg til ny garantikreditor vil bli skriftlig notifisert til Garantisten senest samtidig med transporten.

***

Garantisten aksepterer norsk rett og verneeting i Norge (Oslo tingrett eller annet verneeting som totalentreprenøren må akseptere) for eventuell tvist som involverer garantisten og relaterer seg til aktuell kontrakt.

..... den ...../.....20.....

.....
Bankens navn/stempel

.....
Underskrift

Blankett 1B - NS 8407 Sikkerhetsstillelse**GARANTIERKLÆRING**

Garanti nr. ....

Garantisten .....

organisasjonsnr. ....

stiller seg herved
overfor byggherrenStatsbygg
Postadresse: Postboks 8106 Dep, 0032 Oslo
Kontoradresse: Biskop Gunnerusgate 6

organisasjonsnr. 971 278 374

som selvskyldnerkausjonist for de kontraktsforpliktelser

totalentreprenøren .....

organisasjonsnr. ....

har i henhold til
kontrakt av .....

som gjelder prosjektnr..... bygg.....

kontraktnr..... navn.....

Garantien gjelder for totalentreprenørens kontraktsforpliktelser, herunder forsinkelsesrenter og inndrivelsesomkostninger, i reklamasjonstiden.

Garantien begrenses til

kr ....., som utgjør 3 % av kontraktssummen, jf. NS 8407 pkt 1.6, for forhold som påberopes overfor totalentreprenøren i de tre første årene av reklamasjonstiden, jf. NS 8407 pkt 42.2.2.

Garantien i reklamasjonstiden kan samlet ikke gjøres gjeldende for mer enn 3 % av kontraktssummen.

Garantien gjelder i tre år fra overtakelse og under en hver omstendighet inntil krav som byggherren har mot totalentreprenøren, og som er fremsatt mot ham innen tre år fra overtakelse, er oppfylt. For det tilfelle at det har funnet sted delovertakelser, regnes de tre årene fra siste overtakelsesforretning.

Garantisten skal alltid varsles dersom kontrakten mellom byggherren og totalentreprenøren heves.

I henhold til denne garanti er byggherren ikke forpliktet til, ved avdragsutbetalinger til totalentreprenøren/leverandøren, å holde tilbake noen del av utført arbeids/leveranses verdi. Byggherren har således adgang til å honorere avdragsfakturaene fullt ut.

Garantistens ansvar er ikke begrenset på annen måte enn det som følger av bestemmelsene her.

En eventuell transport fra Statsbygg til ny garantikreditor vil bli skriftlig notifisert til Garantisten senest samtidig med transporten.

***

Garantisten aksepterer norsk rett og verneeting i Norge (Oslo tingrett eller annet verneeting som totalentreprenøren må akseptere) for eventuell tvist som involverer garantisten og relaterer seg til aktuell kontrakt.

..... den ...../.....20.....

.....
Bankens navn/stempel

.....
Underskrift

Blankett 2 - NS 8407 Forsikringsattest tingsforsikring**FORSIKRINGSATTEST**
Tingsforsikring i overensstemmelse med NS 8407 pkt 8.1

Undertegnede forsikringselskap bekrefter herved at tingsskedeforsikring er tegnet i overensstemmelse med NS 8407 pkt 8.1 og med nedenfor angitte polisenummer, forsikringssted, forsikringssum, forsikringstid og forsikringsvilkår.

Forsikringselskapet kan i forsikringstiden bli fri sitt ansvar etter denne forsikringsattest

1. ved å varsle STATSBYGG minimum 30 dager før opphør av forsikringsdekningen dersom den sies opp eller av annen grunn faller bort.
2. ved at STATSBYGG mottar en tilsvarende og tilfredsstillende forsikringsattest som den foreliggende fra det forsikringselskap som overtar forsikringsdekningen.

***

Forsikringstaker:
(Totalentreprenør)

Navn:.....

Adresse:.....

Organisasjonsnr: .....

Medforsikret: STATSBYGG**Forsikringsbevis nr:**   .....**Forsikringssted:**   .....**Prosjektnummer og navn:**   .....**Byggets adresse:**   .....**Forsikringssum:**   .....

Forsikringen er dekket på 1. risikovilkår. Forsikringssummen er dekkende.

Forsikringstid: Forsikringen gjelder inntil kontraktarbeidet er overtatt av byggherren.**Forsikringen omfatter:**   Materialer, prosjekteringsdokumenter og det som til enhver tid er utført av kontraktsgjenstanden.
Materialer og prosjekteringsdokumenter byggherren har betalt forskudd for.
Materialer og prosjekteringsdokumenter byggherren har overgitt i totalentreprenørens besittelse.**Forsikringens dekningsfelt:**

Forsikringen er dekket etter følgende vilkår .....

(f.eks. Forsikringsselskap NN`s Prosjektforsikringsvilkår av 2017), som inneholder følgende generelle unntak:

1. Skade som direkte eller indirekte har sammenheng med krig, opprør eller alvorlige forstyrrelser av den offentlige orden.
2. Atomskade - uansett årsak - fra atomsubstans, dog ikke skade forårsaket av radioisotoper som i henhold til lov er tillatt brukt.
3. Skade som skyldes setning i grunn eller svikt i fundament.
4. Skade ved svinn og underslag

Overfor STATSBYGG som medforsikret vil ikke andre unntak fra forsikringsdekning enn de som uttrykkelig fremgår av denne forsikringsattest bli gjort gjeldende.

***

Forsikringsselskapet aksepterer norsk rett og verneing i Norge (Oslo tingrett eller annet verneing som totalentreprenøren må akseptere) for eventuell tvist som involverer forsikringsselskapet og relaterer seg til aktuell kontrakt.

.....
Sted/Dato

.....
Forsikringsselskap

.....
Underskrift

Blankett 3 - NS 8407 Forsikringsattest ansvarsforsikring**FORSIKRINGSATTEST**
Ansvarsforsikring i overensstemmelse med NS 8407 pkt 8.2

Undertegnede forsikringsselskap bekrefter herved at ansvarsforsikring er tegnet i overensstemmelse med NS 8407 pkt 8.2 og de nedenfor angitte krav.

Forsikringsselskapet kan i forsikringstiden bli fri sitt ansvar etter denne forsikringsattest

1. ved å varsle STATSBYGG minimum 30 dager før opphør av forsikringsdekningen dersom den sies opp eller av annen grunn faller bort.
2. ved at STATSBYGG mottar en tilsvarende og tilfredsstillende forsikringsattest som den foreliggende fra det forsikringsselskap som overtar forsikringsdekningen.

***

Forsikringstaker

Forsikringsselskapet bekrefter at

.....(totalentreprenøren)

organisasjonsnr: .....har tegnet ansvarsforsikring.

Forsikringspolise nr. ....

Forsikringssum

Forsikringssummen utgjør minst 150 G per skadetilfelle.

Forsikringstid

Forsikringen gjelder inntil alt kontraktarbeid, herunder reklamasjonsarbeid, er utført.

Forsikringens omfang

Det er inngått kontrakt mellom Statsbygg og totalentreprenøren om bygging/ombygging/påbygging

av.....

Prosjekt nr: .....

Adresse: .....

Forsikringen dekker erstatningsansvar for skade og økonomisk tap som totalentreprenøren og dennes kontraktsmedhjelpere kan påføre byggherrens eller tredjemanns person og ting i forbindelse med gjennomføringen av kontrakten.

Forbehold

Forsikringsselskapet bekrefter at forsikringsavtalen ikke inneholder bestemmelser:

- Som reduserer byggherrens rett til å kreve forsikringsoppgjør direkte fra selskapet, eller
- Som kan redusere byggherrens krav på grunn av sikredes forhold **etter** at forsikringstilfellet er inntrådt, eller
- Som reduserer skadelidtes rettigheter overfor forsikringsselskapet i forhold til det som følger av FALs deklarasjonens bestemmelser.

***

Forsikringsselskapet aksepterer norsk rett og verneing i Norge (Oslo tingrett eller annet verneing som totalentreprenøren må akseptere) for eventuell tvist som involverer forsikringsselskapet og relaterer seg til aktuell kontrakt.

.....
Sted/Dato.....
Forsikringsselskap.....
Underskrift

Blankett 4 - NS 8407 Bankgaranti for kontraktsforskudd**Bankgaranti for kontraktsforskudd**

Garanti nr.....

Ifølge ordre og for regning av

.....

som totalentreprenør/leverandør organisasjonsnr: .....stiller vi oss som
selvskyldnerkausjonist like overfor Statsbygg som byggherre, i anledning av at det på kontrakt av
...../..... 20 ..... mellom forannevnte

som gjelder   prosjektnr..... bygg.....

kontraktnr..... navn.....

ytes et forskudd på kontraktsvederlaget med

kr .....ink. mva

.....

Beløpet i bokstaver

Garantien gjelder for totalentreprenørens plikt til tilbakebetaling av forskuddet, herunder morarenter og inndrivelsesomkostninger ved mislighold relatert til den aktuelle tilbakebetaling.

Garantien gjelder inntil forskuddet er avregnet i tråd med avtalen mellom Statsbygg og totalentreprenøren.

Garantisten aksepterer norsk rett og verneing i Norge (Oslo tingrett eller annet verneing som totalentreprenøren må akseptere) for eventuell tvist som involverer garantisten og relaterer seg til aktuell kontrakt.

..... den ...../.....20 .....

.....

Underskrift